

**ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ**

УДК 373.5:37.01-053.6

DOI:

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Світлана Булавенко, кандидат педагогічних наук, докторант
Інституту проблем виховання НАПН України
Наталія Примаченко, кандидат педагогічних наук
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

**ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ**

У статті розкриті особливості здійснення та організації профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти. Авторами обґрунтовується необхідність свідомого вибору професії ще в шкільні роки. Акцентовується увага на економічній освіті як складовій профорієнтації. Описуються зміст, напрямки та структура профорієнтаційної роботи. Докладно розглядаються два підходи до профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти та їх вплив на соціалізацію учнів.

Ключові слова: профорієнтація; учні; заклади загальної середньої освіти; соціалізація; економічна освіта.

Лім. 7.

Oleksander Shpak, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
Mykhaylo Drahomanov National Pedagogical University
Svitlana Bulavenko, Ph.D. (Pedagogy), Doctoral Student
Institute of Problems of Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Nataliya Prymachenko, Ph.D. (Pedagogy),
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

**PROJECTING WORK IN BASIC SECONDARY EDUCATION BASED ON
SOCIALIZATION OF SCHOOLS**

The article deals with the peculiarities of the implementation and organization of vocational guidance work in institutions of general secondary education. The authors substantiate the necessity of conscious choice of profession even in school years. The emphasis is on economic education as a component of vocational guidance. The content, directions and structure of vocational guidance work are described. Two approaches to vocational guidance work at institutions of general secondary education and their influence on the socialization of students are considered in detail.

Professional orientation in the school is regarded as an integral part of the entire educational system, but not as a sum of individual activities related to the release of students from the school. In general, it is closely connected with the process of formation of a fully developed personality, with the preparation of students for life, to work and carried out during school education.

The content of vocational guidance work at school includes the following: raising interest in working professions; wide acquaintance of students with different branches of the national economy, with the most widespread mass professions; comprehensive study of adolescents, revealing, studying and developing their interests, inclinations and abilities, as well as physical and psychological capabilities; helping schoolchildren in acquiring the skills necessary to perform various types of work; acquaintance of students with the requirements, which propose specific professions to the level of knowledge of general subjects, skills and skills, as well as the nature of the work of future specialists; consultation of students about professions, information about educational institutions in which it is possible to master the corresponding specialties; assistance to the student in assessing his abilities and qualifications in relation to a particular type of work activity in accordance with his / her inclinations; formation of an active attitude to the conscious choice of the profession; further analysis of the adaptation of school graduates in adult life, the effectiveness of pedagogical methods of influence.

The result of career guidance – the choice of profession – from an economic point of view can be regarded as a solution to one of the most important economic problems – the limited labor resources. In order to “intensify” the impact of economic education on the process of vocational guidance, two approaches should be considered. Each of them is one way or another connected with the understanding and use of the economic content of the connection “profession – activity” or vice versa. Consequently, it is necessary to help schoolchildren develop a creative attitude to the cause, ability to contemplate and comprehend their actions and deeds, to critically evaluate them, to listen and to be heard, to perform certain social roles.

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ

An important role in choosing a profession is the orientation in the economic sphere of life. This is a long process in which there is a reconciliation between personal and social, between rights and responsibilities, between insignificant and important, and this process continues throughout the life and work path.

Keywords: vocational guidance; students; institutions of general secondary education; socialization; economic education.

Постановка проблеми. Необхідність високого рівня професійної підготовки кадрів у сучасних умовах розвитку суспільства, пов'язаного з високотехнологічним виробництвом, обґрунтовує актуальність проблеми професійної орієнтації молоді, бо професійні бажання переважної частини випускників, як правило, не приведені до відповідності з потребами економіки в кадрах відповідної професії. У контексті сучасних ринкових відносин кардинально трансформуються характер і цілі трудової діяльності у вигляді: зростання її інтенсивності, посилення напруженості, необхідності підготовки компетентних фахівців, здатних до здійснення функціональної адаптації в різноманітних сферах діяльності, які вміють самостійно проектувати та реалізовувати свої освітні та професійні цінності, прагнуть до саморозвитку протягом усього життя [2].

У цьому контексті висувається необхідність розгляду профорієнтації молоді не тільки як педагогічної проблеми, але і як соціальної. Сутність профорієнтації як соціальна проблема виявляє себе у вимозі ліквідувати суперечності між об'єктивно реальними викликами ринку праці, пов'язаних з організацією балансу в кадровій структурі та традиційними суб'єктивними професійними поглядами молоді, неадекватних сучасним умовам.

На підставі вищевикладеного слід зазначити, що, сучасній школі потрібно акцентувати увагу на організації роботи в сфері цілеспрямованої профорієнтаційної роботи з молоддю та школярами, що спирається на розуміння існуючої системи провідних компонентів, які визначають процес виникнення потреб, пов'язаних з професійними намірами та готовністю особистості до трудової професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Проблема організації профорієнтаційної роботи з учнями досліджували О.Є. Голомшток, Є.О. Климов, М.К. Котилєнков, С.С. Мартинова, С.В. Осадчий, Є.М. Павлютенков, Д.О. Тхоржевський, Б.О. Федоришин, С.М. Чистякова. Педагогічні аспекти проблеми профспрямованості розглядали ряд авторів у зв'язку з дослідженням питань політехнічної освіти, трудового навчання, виховання та профорієнтації П.Р. Атутов, В.М. Мадзігон, П.М. Олійник, Д.О. Сметанін.

Мета статті полягає в розкритті особливостей здійснення та організації профорієнтаційної роботи в школі.

Виклад основного матеріалу. Підготовка у виборі професійної сфери має величезне значення, бо становить невід'ємну частину в різнобічному розвитку особистості, і її необхідно розуміти в руслі єдності й взаємодії з аспектами морального, трудового, інтелектуального, політичного, естетичного і фізичного розвитку особистості, тобто в цілісній системі навчально-виховного процесу. Таким чином, профорієнтація – це важливий компонент, як в розвитку кожної людини, так і в галузі функціонування суспільства в цілому.

Вибір професії – важливий і відповідальний етап у житті молодої людини. Вибираючи професію, людина, як правило, вибирає і коло спілкування, і стиль життя, а іноді і долю. І в цьому процесі безумовну допомогу може надати профорієнтація як система спеціальних заходів і заходів в ході професійного самовизначення молоді. При цьому вибір професії та профорієнтація – за природою своєю процеси різні, хоча і односпрямовані. Перший процес неминучий (визначається з професією – доля кожного члена суспільства) і вважається “провідним” в плані професійного самовизначення, в той час як другий – спеціально організований захід [5].

Профорієнтація робить вибір професії керованим стійким процесом і тому вирішує цілком визначене коло завдань. Вона розширює простір професійних “можливостей” і створює “образи” і “сміслові портрети” професій.

У світі налічується величезна кількість різноманітних професій. Одні виникли тисячі років тому, інші – вже в наш час. Питання “Ким бути?” – життєво важливе питання. Відповідь на нього впливає на все подальше життя людини. Не розгубитися, правильно зорієнтуватися, знайти своє місце в світі професій складно, особливо молодій людині, що тільки закінчила школу. Вона повинна зупинити свій вибір на професії, важливій, потрібній суспільству і відповідній її запитам та інтересам. Допомогти юнакові чи дівчині знайти своє місце в житті і покликана профорієнтаційна робота.

Академік С.Я. Батишев вказує, що “професійна орієнтація – цілеспрямована діяльність, пов'язана з формуванням у підростаючого покоління професійних інтересів і схильностей відповідно до

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ

особистих здібностей, потреб суспільства і придатності до тієї чи іншої професії...". Виходячи з цього, можна зробити висновок, що профорієнтація є педагогічною за методами, соціальною за змістом [3].

Центром профорієнтаційної роботи з учнями є загальноосвітня школа, яка покликана рости, навчати, виховувати молоде покоління з максимальним урахуванням тих суспільних умов, в яких вони будуть жити і працювати. У школі необхідно вже в учнів 1 – 9-х класів формувати вміння і навички, створити умови для усвідомленого вибору професії, познайомити їх з технікою і технологією виробництва на уроках економіки. В результаті роботи з професійної орієнтації учні знайомляться зі світом професій. Професійна орієнтація в школі розглядається як органічна складова частина всієї системи навчально-виховної роботи, але не як сума окремих заходів, пов'язаних з випуском учнів зі школи. В цілому вона тісно пов'язана з процесом формування всебічно розвиненої особистості, з підготовкою учнів до життя, до праці і здійснюється протягом навчання в школі [5].

У зміст профорієнтаційної роботи в школі входить наступне:

- виховання інтересу до робітничих професій;
- широке ознайомлення учнів з різними галузями народного господарства, з найбільш поширеними масовими професіями;
- всебічне вивчення підлітків, виявлення, вивчення і розвиток їх інтересів, нахилів та здібностей, а також фізичних і психологічних можливостей;
- допомога школярам в отриманні умінь, навичок, необхідних для виконання різних видів трудової діяльності;
- ознайомлення учнів з вимогами, які висувають конкретні професії до обсягу знань загальноосвітніх предметів, умінь і навичок, а також з характером роботи майбутніх фахівців;
- консультації учнів щодо професій, інформація про навчальні заклади, в яких можна опанувати відповідні спеціальності;
- допомога школяреві в оцінці своїх здібностей і якостей стосовно до конкретного виду трудової діяльності відповідно до його схильностей;
- формування активного ставлення до свідомого вибору професії;
- подальший аналіз адаптації випускників школи в дорослому житті, ефективності педагогічних методів впливу.

Професійна орієнтація – багаторівнева. В її структурі можна виділити наступні складові елементи:

- 1) професійне просвітництво;
- 2) професіографія;
- 3) професійне виховання;
- 4) професійну діагностику;
- 5) професійну консультацію;
- 6) професійний добір / підбір;
- 7) професійну адаптацію [7].

Дані складові утворюють систему професійної орієнтації.

Нагадаємо, що вибір професії не обов'язково супроводжується процесом профорієнтації, організованим в навчальному закладі. Завдання профорієнтації можуть вирішувати батьки, ЗМІ, допитливість дитини, стійкий інтерес до чогось.

Профорієнтація допомагає учням: виявити задатки, здібності, професійні схильності; визначити відповідний профіль навчання в старшій школі; визначитися з професійною сферою, напрямком професійної освіти в середній і вищій ланках [1].

З одного боку, профорієнтація "спирається" на оцінку власних розумових і фізичних можливостей людини, необхідних для виконання тих чи інших робіт, на наявність певних навичок, інтересів, відповідних рис характеру, нахилів, здібностей, на певний психотип і багато іншого. З іншого боку, запорука успішної профорієнтації зумовлена достовірною інформацією про світ професій, ринку праці, потреби в тому чи іншому вигляді праці, зміст та умови праці в обраній сфері діяльності, визначено знаннями про вимоги, що пред'являються конкретною професією до працівника [4].

Профорієнтація прокладає шлях до вибору професії, включаючи послідовну оцінку і порівняння альтернатив (можливих професій), їх достоїнств і недоліків за критеріями, істотних для кожної професійно визначеної молоді людини.

Результат профорієнтації – вибір професії – з економічної точки зору можна розглядати як рішення однієї з найважливіших економічних проблем – обмеженості трудових ресурсів. Коли вибір професії зроблений правильно, коли молода людина зайняла в економічній ієрархії своє місце, свою "економічну позицію" (нішу), коли вона може реалізувати себе, працювати з повною самовіддачею, ефективно, тим самим забезпечуючи зв'язок з іншими економічними агентами, то це означає раціональне розміщення трудових ресурсів, вдосконалення інституційного середовища економіки і додаткові стимули для її розвитку [4].

Профорієнтація повинна забезпечувати "потрапляння" в таку економічну позицію, такий економічний стан, в якому людина виявляється

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ

здатною реалізувати свій економічний інтерес шляхом реалізації самої себе, тобто самореалізації, розкриття своїх особливих рис характеру, способу мислення, поведінкових навичок, виховання тощо.

Таким чином, мета профорієнтації – не тільки професійне, а й особистісне самовизначення, яке потребує вирішення не тільки проблеми “ким бути”, а й проблеми “яким бути”. В основі соціальних процесів найчастіше лежить економічні. Тож щоб ефективно соціалізувати учня, в нього необхідно сформувати певний багаж економічних знань. При цьому економічна освіта прямо не вирішує проблему “ким бути”, але, як і вся освіта в цілому, має пряме відношення до вирішення проблеми “яким бути”.

На початку 90-х років минулого століття – в період становлення економічної освіти молоді – в Україні метою економічної освіти було проголошено оволодіння знаннями про економічний устрій суспільства, закони і механізми, що зумовлюють його розвиток. Сучасна ж економічна освіта має навчити методології творчого перетворення дійсності, яка в свою чергу передбачає наявність в учнів: економічної грамотності; економічного способу мислення; економічної культури; основ економічної компетенції і навичок самостійної господарської діяльності; сформованої життєвої позиції, готовності до соціальної адаптації. Іншими словами, творче перетворення дійсності залежить від цілого набору необхідних особистісних якостей, заснованих на знанні основ економіки, спостереженні за реальними подіями, поповненні індивідуального досвіду самостійної участі в економічній діяльності. Таким чином, загальні “точки дотику” економічної освіти і процесу профорієнтації лежать в площині вирішення проблеми “яким бути”, підпорядкованої проблеми “ким бути”. У цій площині і слід шукати підходи, методи і засоби, якими володіє освіта в цілому (і економічна зокрема) [6].

Безумовно, встановити прямий зв'язок між економічною освітою і профорієнтацією можливо. Економіка оперує поняттями “праця”, “ринок праці”, “зайнятість”, “потреба в праці”, використовує поняття “професія”. Хоча поняття “професія” швидше соціальне, що визначає вид і специфіку праці, а не економічне в чистому вигляді. Безумовно, “спеціаліст” для економіки важливий, при цьому, наприклад, “будівельник” або “вчитель” використовуються тільки в прикладах, що ілюструють аналіз ринків праці або в зв'язку з категорією “заробітна плата”.

Економіка в чистому вигляді дає знання іншої

якості і формує особливий набір компетенцій, які можуть стати в нагоді в майбутній професії. При цьому якщо економічний курс містить великий і грамотно побудований розділ “Підприємництво”, то інтерес до цього виду діяльності може бути сформований вже на етапі шкільного навчання. Проте є профорієнтаційні спецкурси, які визначають нахили та здібності дітей і дають їм відповідні рекомендації. Таким чином, економічна освіта має опосередкований вплив на профорієнтацію школярів. Просто перед економічною освітою, як уже зазначалося, стоять інші завдання.

Щоб “посилити” вплив економічної освіти на процес профорієнтації, слід розглянути два підходи. Кожен з них так чи інакше пов'язаний з розумінням і використанням економічного змісту зв'язки “професія – діяльність”, або навпаки.

- Перший підхід: “Відштовхуючись від ринку праці”. Ринок праці і все, що пов'язано з труднощами в курсі “Економіка”, як правило, виділяється в окрему тему в розділі “Ринки факторів виробництва”. Щоб за допомогою економіки вирішити задачу профорієнтації, слід штучно посилити розділ, присвячений опису та стану ринку праці. Визначити поняття “професія”. Показати її роль в економіці. Крім того, повинен бути представлений досить великий перелік професій, що належать “своєму” ринку праці: продавці, вчені, менеджери, перукарі тощо. Складено описи професій. Підготовлено практичні завдання з аналізу потреб в тому чи іншому вигляді праці. Проведена серйозна аналітика щодо перспектив розвитку того чи іншого ринку праці. В цьому випадку школярі, як мінімум, будуть володіти великим обсягом знань про реальні і затребувані професії, про ставлення суспільства до них. Для першого ознайомчого етапу профорієнтації цього достатньо.

Однак, хоча економіка відноситься до суспільно-гуманітарних наук, вона не може того, що може, наприклад, психологія та інші науки про людину: визначити виходячи з особистості учня, який його рівень інтелектуального, фізичного, особистісного розвитку, до якого виду діяльності він схильний, яка його потреба в реалізації, самоствердженні тощо. У нашому випадку “вбудуватися” в процес профорієнтації можна, наприклад, шляхом розробки спеціальних тематичних завдань з економіки, які школярі будуть виконувати самостійно або з дорослими (проекти, есе, реферати, кейси та багато іншого) і які можуть бути доповнені фільмами, екскурсіями, контактами з представниками різних професій.

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ

- Другий підхід: “Відштовхуючись від поняття “діяльність”. Цей підхід заснований на глибоке опрацювання поняття “діяльність”, її природу, суть, зв’язки з іншими поняттями і категоріями економіки і наступний перехід до поняття “професія”. При цьому почати слід з визначень.

Діяльність – специфічна форма ставлення до навколишнього світу і самого себе, виражена в доцільній зміні і перетворенні світу та людської свідомості. Діяльність – процес, що включає мету, засоби і результат. Безсумнівно, діяльність розглядається в економічному контексті. Типи і форми діяльності розрізняються за суб’єктами, об’єктами, функціями і цілями. Такі об’єкти діяльності, як виробництво, споживання, бізнес, комерція, визначають відповідні їм види діяльності та функції, які забезпечують суб’єкти діяльності. Оскільки, як зазначав Ф. Фукуяма, економічна діяльність являє істотну частину життя суспільства і тому пов’язана з нормами, правилами, моральними зобов’язаннями і іншими звичками, які й складають суспільство, вона є умовою й способом існування економічної системи і людини в ній [1].

Економічна система задовольняє потреби людини і надає їй для цього вибір заняття тим чи іншим видом діяльності. В результаті економічну діяльність слід визначати як активність людини в економічній системі, регульовану її свідомістю, бажаннями і волею, предметом якої є вирішення економічних проблем в процесі перетворення (використання) обмежених ресурсів в матеріальні блага і послуги з метою отримання вигоди.

Економічна діяльність виступає як спосіб вирішення економічних проблем. Це специфічний вид предметно-практичної діяльності в економічній сфері. Її зміст, форми і методи залежать від конкретного об’єкта, в якому ця діяльність здійснюється (будівництво, банк, школа, магазин). Умовою здійснення економічної діяльності, крім природних (зовнішніх) чинників (ресурси, середовище, в якому ця діяльність протікає), інших економічних учасників, а також умов, що регламентують цю діяльність (закони, норми), є наявність відповідних особистих якостей людини (активність, прагнення до успіху, самостійність, цілеспрямованість тощо), що сприяють досягненню поставлених цілей. Однак не всім професіям це властиво. Важливо зрозуміти, що людина – це та мета, і засіб економічної діяльності, яку б професію вона не мала. На неї спрямована економічна діяльність (щоб задовольнити потреби, отримати дохід тощо), і вона ж її здійснює. Види економічної діяльності визначаються її змістом і виражаються

в певних формах з використанням властивих кожному виду методів і засобів діяльності.

Дослідження специфіки кожного виду діяльності передбачає наступний алгоритм:

- визначення сутності та призначення виду діяльності;
- визначення змісту даного виду діяльності, де вона здійснюється;
- форми даного виду діяльності;
- умови виконання даного виду діяльності;
- результат даного виду діяльності.

Таке “занурення” в діяльність необхідне, щоб школярі зрозуміли і освоїли це поняття і знали відповіді на питання: у чому сенс будь-якої діяльності, що дає діяльність економіці і людям, чому люди повинні і змушені трудитися (займатися тією чи іншою діяльністю), які умови і результати тих чи інших видів діяльності, чому одна діяльність корисна, а інша шкідлива? Відповідаючи на ці питання, діти знаходять зв’язок між діяльністю і професією.

Професія це не назва, а зміст діяльності. Професія може бути присвоєна, але без діяльності вона втрачає будь-який сенс. Без діяльності не буває реалізації в професії. В курсі економіки і підприємництва багато тем, в які логічно вбудовується поняття “діяльність”: починаючи з мікроекономіки, розгляду ресурсних і товарних ринків (хто робить, що робить, навіщо робить) і до макроекономіки, в якій, наприклад, проблеми безробіття можуть бути пояснені на показових прикладах наявності (відсутності) тих чи інших видів діяльності, що призвели до ситуації нестабільності [2].

Професії в економічному просторі “прив’язані” кожна до свого об’єкту. Аналіз кожного економічного об’єкта (завод, податкова інспекція, банк, магазин, пошта, уряд тощо) може супроводжуватися демонстрацією як самих “професійних образів”, так і їх діяльності, що підтримує існування цих об’єктів.

Таким чином, логічний перехід від “діяльності” до “професії” полягає в наступному:

- Рішення будь-якої економічної проблеми вимагає діяльності.
- Кожна проблема вимагає своєї діяльності.
- Зміст кожної окремої діяльності є професія.

Ефективною формою в проведенні занять з професійного самовизначення школярів є ділові ігри. Діти оцінюють такі уроки як найцікавіші, так як у них є можливість самим програвати робочі ситуації, вирішувати завдання на “виробництві”, “пройти співбесіду”, дізнатися, яку посаду здатний займати учень в пропрофесії, при цьому кожен вирішує своє окреме завдання відповідно до своєї ролі та функції.

**ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ЯК ОСНОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШКОЛЯРІВ**

Що стосується привабливості другого підходу, то вона полягає:

- в розумінні економіки як цілого у взаємозв'язку різних видів діяльності, необхідних для вирішення проблем обмеженості;
- в розумінні сенсів діяльності і через сенси – особливості різних професій;
- в тому, що різноманіття професій визначається різноманіттям видів діяльності;
- в усвідомленні того, що професії зникають і з'являються, і це економічна закономірність;
- зникнення окремих професій зумовлено або завершенням вирішення проблеми обмеженості, або заміною однієї професії на іншу як наслідок науково-технічного та економічного прогресу, коли проблема ще не вирішена.

У цьому контексті може бути запропонована розгорнута схема ринкової економіки із зазначенням ринкових об'єктів і обслуговуючих їх професій. Різні маніпуляції з об'єктами (непотрібні прибираються, потрібні додаються) змусять учнів задуматися про пріоритети професій, їх внесок в "спільну справу".

І перший, і другий підходи вимагають відповідної перебудови економічних курсів або введення спеціальних курсів за вибором, в яких отримали б спільний розвиток економічної ідеї та ідеї профорієнтації.

Школярам, визначеним з вибором професії, для яких проблема профорієнтації вже вирішена, слід продовжувати навчання в профільних класах. Це дасть можливість, з одного боку, приміряти на себе нову професійну роль, а з іншого – з користю відучившись в старшій школі, продовжити свою професійну освіту вже у вищій ланці. Соціологічні дослідження доводять, що більшість старшокласників (більше 70%) віддають перевагу тому, щоб "знати основи головних предметів, а поглиблено вивчати тільки ті, які вибираються, щоб в них спеціалізуватися". Іншими словами, профілізація навчання в старших класах відповідає структурі освітніх і життєвих установок більшості старшокласників [4].

Висновки. Отже, розглядати проблеми професійного самовизначення учнів тільки в рамках профорієнтації недостатньо, оскільки воно є складовою частиною цілісного життєвого самовизначення. Необхідно допомагати школярам розвивати творче відношення до справи, вміння обмірковувати і осмислювати свої дії й вчинки, критично оцінювати їх, слухати і бути почутим, виконувати певні соціальні ролі. Важливу роль у виборі професії відіграє орієнтація в економічній сфері життя. Це тривалий процес, в якому відбувається узгодження між особистим і

суспільним, між правами і обов'язками, між незначним і важливим, і цей процес триває протягом усього життєвого й трудового шляху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І., Тименко М.П. Професійна спрямованість змісту навчально-трудової діяльності школярів. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.* № 5. 1999. С. 15 – 21.
2. Володина Е. Новые подходы к проведению профориентационной работы. URL: 296 http://yppk.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=156:2013-03-27
3. Гурова Р. Современная молодежь: социальные ценности и нравственные ориентации. *Педагогика.* 2000. №10. С. 32 – 38.
4. Зінченко В., Янцур М.С. Теорія і практика розбудови системи професійної орієнтації в сучасних умовах. *Оновлення змісту і методів психології освіти та професійної орієнтації.* Вип.4, 1998. С.4–15.
5. Канішевська Л. В. Виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності : монографія. Київ, 2011. 368 с.
6. Мельник О., Романчук В.П. Основи вибору професії: Експериментальна програма та збірник практичних завдань. Київ, 2001. 98 с.
7. Серебряков А., Алтухов В., Иванова О., Орлова Е. Инновационные психодиагностические технологии как системный элемент организации профориентационной работы. Центр тестирования и развития Гуманитарные технологии, 2008 URL:<http://teletesting.ru/modules/articles/index.php?op=viewarticle&artid=8>

REFERENCES

1. Bekh, I. & Tymenko, M.P. (1999). Profesiina spriamovanist zmistu navchalno-trudovoi diialnosti shkoliariv [Professional orientation of the content of educational and labor activity of students]. Scientific notes of Ternopil State Pedagogical University. Series: Pedagogy.No. 5, pp. 15 – 21. [in Ukrainian].
2. Volodina, Ye. Novye podkhody k provedeniyu proforientatsionnoy raboty [New approaches to career guidance]. Available at: 296 http://yppk.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=156:2013-03-27 [in Russian].
3. Gurova, R. (2000). Sovremennaya molodezh: sotsialnye tsennosti i нравственные ориентации [Modern youth: social values and moral orientations]. *Pedagogy.* No.10. pp. 32 – 38. [in Russian].
4. Zinchenko, V. & Yantsur, M.S. (1998). Teoriia i praktyka rozbudovy systemy profesiinoi orientatsii

v suchasnykh umovakh [Theory and practice of developing a vocational guidance system in modern conditions]. *Updating the content and methods of educational psychology and vocational guidance*. Vol.4, pp.4–15. [in Ukrainian].

5. Kanishevska, L. V. (2011). *Vykhovannia sotsialnoi zrilosti starshoklasnykiv zahalnoosvitnikh shkil-internativ u pozaurochnii diialnosti* : monohrafiia [Education of social maturity of high school students of boarding schools in extra-curricular activities: monograph]. Kyiv, 368 p. [in Ukrainian].

6. Melnyk, O. & Romanchuk, V.P. (2001). *Osnovy vyboru profesii: Eksperymentalna prohrama ta*

zbirnyk praktychnykh zavdan [The basics of choosing a profession: An experimental program and a collection of practical tasks]. Kyiv, 98 p. [in Ukrainian].

7. Serebryakov, A., Altukhov, V., Ivanova, O. & Orlova, Ye. (2008). *Innovatsionnye psikhodiagnosticheskie tekhnologii kak sistemnyy element organizatsii proforientatsionnoy raboty* [Innovative psychodiagnostic technologies as a system element of the organization of career guidance]. Testing and Development Center Humanitarian technologists. Available at: <http://teletesting.ru/modules/articles/index.php?op=viewarticle&artid=8> [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 21.06.2019

УДК 373.3.091.3:004

DOI:

Ольга Кутняк, кандидат фізико-математичних наук,
старший викладач кафедри математики, інформатики
та методики їх викладання у початковій школі

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

НАВЧАЛЬНІ ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті проведено аналіз навчальних платформ для конструювання інтерактивного дидактичного матеріалу за готовими шаблонами та використання бібліотеки розроблених інтерактивних тестів, завдань, вікторин, навчальних ігор тощо в освітньому процесі початкової школи. Хмарні інтерактивні технології виступають потужним інструментом навчання, які сприятимуть підвищенню мотивації навчання, розвитку здібностей учня, творчому підходу до навчання, відкритості школярів до нових ідей та новітніх технологій.

Ключові слова: навчальна платформа; інтерактивний дидактичний матеріал; початкова школа.

Літ. 8.

Olha Kutnyak, Ph.D. (Physical and Mathematical Sciences),
Associate Professor of the Mathematics, Informatics
and the Methods of Teaching at Primary School Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE EDUCATIONAL INTERACTIVE PLATFORMS IN THE PRIMARY SCHOOL

Learning platform means an online service that provides information, tools and resources to participants of the educational process to support and improve the quality of education and its management. Interactive educational platforms involve dialogue and respond to the actions of pupils, they become the active participants of the learning process. Computer support of primary school lessons helps to keep students attention, provides the visuality of the presented material and a dynamic of lesson.

In the article the educational platforms for constructing the interactive didactic material according to ready-made templates, taking into account pedagogical expediency, and using the library of developed interactive tests, tasks, quizzes, educational games etc. in the educational process of primary school are analyzed. Learning apps allows to create the exciting educational material or to use the prepared assignments with considering the learning goals and individual characteristics of students. Online TestPad contains not only ready-made tasks, but also constructors for creation of tests, polls, crosswords, logic games, complex tasks and also service for the organization of work with the users. Vchy.com.ua provides an opportunity for the students of the primary school to learn Mathematics in an interactive way. The Ukrainian spelling trainer allows to learn and repeat the rules as well as to solve the tasks and interactive tests. The aim of Learning.ua is a practice learning of students that transforms knowledge into skills. The program contains interactive tasks and games in Ukrainian language and Mathematics (reading – 3-6 years), as well as Olympiad tasks of different levels of complexity.